

Υπόθεση C-701/22

**Σύνοψη της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως κατά το άρθρο 98,
παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου**

Ημερομηνία καταθέσεως:

15 Νοεμβρίου 2022

Αιτούν δικαστήριο:

Curtea de Apel Cluj (Ρουμανία)

Ημερομηνία της απόφασεως του αιτούντος δικαστηρίου:

15 Δεκεμβρίου 2021

Ενάγουσα:

SC AA SRL

Εναγόμενο:

Ministerul Fondurilor Europene (MFE)

Αντικείμενο της κύριας δίκης

Αγωγή εμπορικής εταιρίας, δικαιούχου μη επιστρεπτέας χρηματοδότησης από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), με την οποία ζητεί να υποχρεωθεί η εθνική δημόσια αρχή που είναι αρμόδια για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων να καταβάλει σε αυτή τόκους υπερημερίας και αποζημίωση για την καθυστέρηση επιστροφής των επιλέξιμων δαπανών.

Αντικείμενο και νομική βάση της αιτήσεως προδικαστικής απόφασεως

Ερμηνεία της αρχής της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, της αρχής της ισοδυναμίας και της οδηγίας 2011/7/ΕΕ

Προδικαστικά ερωτήματα

1. Έχει η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, σε συνδυασμό με την αρχή της ισοδυναμίας, την έννοια ότι απαγορεύει σε νομικό πρόσωπο το οποίο ασκεί επιχείρηση κερδοσκοπικού χαρακτήρα και είναι δικαιούχος μη

- επιστρεπτέας χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ, να λάβει από τη δημόσια αρχή κράτους μέλους τόκους υπερημερίας για την καθυστερημένη πληρωμή των επιλέξιμων δαπανών για χρονικό διάστημα κατά το οποίο ίσχυε διοικητική πράξη η οποία απέκλειε την επιστροφή τους και η οποία στη συνέχεια ακυρώθηκε με δικαστική απόφαση;
2. Σε περίπτωση αρνητικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, ασκεί η υπαιτιότητα του δικαιούχου της χρηματοδότησης, η οποία διαπιστώθηκε με την εν λόγω απόφαση, επιρροή στον υπολογισμό του ποσού των τόκων υπερημερίας, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η ίδια αυτή δημόσια αρχή η οποία είναι αρμόδια για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων έκρινε, εντέλει, μετά την έκδοση της εν λόγω απόφασης, ότι όλες οι δαπάνες είναι επιλέξιμες;
 3. Πρέπει να γίνει δεκτό, στο πλαίσιο της ερμηνείας της αρχής της ισοδυναμίας αναφορικά με τον χρόνο επιδίκασης των τόκων υπερημερίας στον δικαιούχο της μη επιστρεπτέας χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ, ότι είναι κρίσιμος ο κανόνας εθνικού δικαίου ο οποίος προβλέπει ότι σε περίπτωση που διαπιστωθούν παρατυπίες, η μοναδική συνέπεια είναι η μη χορήγηση του σχετικού οικονομικού πλεονεκτήματος ή, κατά περίπτωση, η ανάκλησή του (επιστροφή των μη οφειλόμενων ποσών), στο ύψος στο οποίο χορηγήθηκαν, χωρίς είσπραξη τόκων, καίτοι ο δικαιούχος των εν λόγω ποσών επωφελήθηκε από τη χρήση τους μέχρι τον χρόνο της επιστροφής, και μόνο σε περίπτωση που η εν λόγω επιστροφή δεν πραγματοποιηθεί εντός της προβλεπόμενης νόμιμης προθεσμίας, ήτοι εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση του τίτλου που ενσωματώνει την απαίτηση, οι διατάξεις του άρθρου 42, παράγραφοι 1 και 2, του Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011 (έκτακτου κυβερνητικού διατάγματος 66/2011) επιτρέπουν την είσπραξη τόκων μετά τη λήξη της ανωτέρω προθεσμίας;
 4. Αποκλείουν οι διατάξεις του άρθρου 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υπό κρίση υπόθεσης, την επέκταση της εφαρμογής της οδηγίας 2011/7/ΕΕ μέσω εθνικού κανόνα και στην περίπτωση σύμβασης με αντικείμενο τη χορήγηση μη επιστρεπτέας χρηματοδότησης από το ΕΤΠΑ, η οποία έχει συναφθεί μεταξύ της δημόσιας αρχής που είναι αρμόδια για τη διαχείριση των ευρωπαϊκών πόρων και ενός νομικού προσώπου το οποίο ασκεί επιχείρηση κερδοσκοπικού χαρακτήρα;

Σχετικές διατάξεις του δικαίου της Ένωσης

Κανονισμός (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2006, περί καθορισμού γενικών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1260/1999 – άρθρο 60

Άρθρα 288 και 325 ΣΛΕΕ

Οδηγία 2011/7/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 2011, για την καταπολέμηση των καθυστερήσεων πληρωμών στις εμπορικές συναλλαγές – άρθρα 1 και 2

Σχετικές διατάξεις του εθνικού δικαίου

Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (νόμος 287/2009 περί του ρουμανικού Αστικού Κώδικα) – άρθρο 1535 σχετικά με τους τόκους υπερημερίας στην περίπτωση των χρηματικών οφειλών, κατά το οποίο σε περίπτωση μη καταβολής χρηματικού ποσού κατά την ημερομηνία που κατέστη ληξιπρόθεσμο, ο δανειστής δικαιούται τόκους υπερημερίας από την ημερομηνία αυτή μέχρι την ημερομηνία καταβολής, για το ποσό που συμφωνήθηκε από τα μέρη ή, ελλείψει συμφωνίας, για το προβλεπόμενο από τον νόμο ποσό, χωρίς να υποχρεούται να αποδείξει [ότι υπέστη] ζημία.

Ordonanța Guvernului nr. 13 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar (κυβερνητικό διάταγμα 13 για τους νόμιμους τόκους και τους τόκους υπερημερίας ανταποδοτικού χαρακτήρα επί χρηματικών οφειλών, καθώς και για ορισμένα οικονομικά και φορολογικά μέτρα στον τραπεζικό τομέα), της 24ης Αυγούστου 2011 – κεφάλαιο I σχετικά με τους νόμιμους τόκους ανταποδοτικού χαρακτήρα και τους τόκους υπερημερίας επί χρηματικών οφειλών:

1. άρθρο 1, κατά το οποίο τα μέρη είναι ελεύθερα να καθορίζουν στη σύμβαση το επιτόκιο για την αποπληρωμή δανείου ορισμένου χρηματικού ποσού, καθώς και για την καθυστέρηση πληρωμής χρηματικής οφειλής·
2. άρθρο 3, ιδίως παράγραφος 2¹, κατά την οποία, στις σχέσεις μεταξύ επαγγελματιών και μεταξύ επαγγελματιών και αναθετουσών αρχών, οι νόμιμοι τόκοι υπερημερίας καθορίζονται στο επίπεδο του επιτοκίου αναφοράς προσαυξημένου κατά 8 ποσοστιαίες μονάδες·
3. άρθρο 10, κατά το οποίο στους τόκους υπερημερίας εφαρμόζονται διάφορες διατάξεις του Codul civil (Αστικού Κώδικα), μεταξύ των οποίων, το άρθρο 1535.

Legea nr. 72 privind măsurile pentru combaterea întârzierii în executarea obligațiilor de plată a unor sume de bani rezultând din contracte încheiate între profesioniști și între aceștia și autorități contractante (νόμος 72 περί μέτρων για την αντιμετώπιση της καθυστέρησης στην εκπλήρωση των υποχρεώσεων καταβολής ορισμένων χρηματικών ποσών που απορρέουν από συμβάσεις οι οποίες έχουν συναφθεί μεταξύ επαγγελματιών και μεταξύ επαγγελματιών και αναθετουσών αρχών), της 28ης Μαρτίου 2013 – άρθρο 20, με το οποίο παρεμβάλλεται η παράγραφος 2¹ στο Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 (κυβερνητικό διάταγμα 13/2011), και άρθρο 22, κατά το οποίο η έννοια «επαγγελματίας» περί της οποίας γίνεται λόγος στην προαναφερθείσα

παράγραφο 2¹ προσδιορίζει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο το οποίο ασκεί επιχείρηση κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora (έκτακτο κυβερνητικό διάταγμα 66 για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την επιβολή κυρώσεων λόγω παρατυπιών κατά την είσπραξη και τη χρήση ευρωπαϊκών και/ή συναφών εθνικών δημόσιων πόρων), της 29ης Ιουνίου 2011 – άρθρο 42, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι οι απαιτήσεις για παροχή δημοσιονομικών πιστώσεων, οι οποίες απορρέουν από παρατυπίες, καθίστανται απαιτητές κατά τη λήξη της προθεσμίας πληρωμής η οποία καθορίζεται στον τίτλο που ενσωματώνει την απαίτηση, ήτοι εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης του τίτλου αυτού.

Συνοπτική έκθεση των πραγματικών περιστατικών και της πορείας της διαδικασίας

- 1 Η ενάγουσα, εμπορική εταιρία περιορισμένης ευθύνης, είναι δικαιούχος μη επιστρεπτέας χρηματοδότησης του Programul operațional sectorial de creștere a competitivității economice (Τομεακού επιχειρησιακού προγράμματος για την αύξηση της οικονομικής ανταγωνιστικότητας) στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) για την υλοποίηση του έργου με τίτλο «Achiziție de echipamente pentru creșterea capacității de producție SC AA SRL» («Αγορά εξοπλισμού για την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας της SC AA SRL»).
- 2 Με τη σύμβαση χρηματοδότησης που συνήφθη στις 22 Απριλίου 2015 μεταξύ της ενάγουσας και του εναγομένου, ήτοι του Ministerul Fondurilor Europene [Υπουργείου ευρωπαϊκών πόρων, Ρουμανία· (MFE)], το οποίο συνιστά τη διαχειριστική αρχή του προγράμματος, το τελευταίο ανέλαβε την υποχρέωση να χορηγήσει [στην ενάγουσα] μη επιστρεπτέα χρηματοδότηση μέχρι του ποσού των 3 334 257,20 RON (ρουμανικών λεί) και η ενάγουσα [ανέλαβε, με τη σειρά της, την υποχρέωση] να συγχρηματοδοτήσει το έργο με το ποσό των 3 334 257,20 RON (ρουμανικών λεί), το οποίο συνιστά τη συνεισφορά της στις επιλέξιμες δαπάνες του έργου, καθώς και με το ποσό των 2 385 556,64 RON (ρουμανικών λεί), το οποίο συνιστά το μη επιλέξιμο ποσό του έργου.
- 3 Μολονότι το έργο εκτελέστηκε πλήρως και εμπρόθεσμα, εντούτοις, το εναγόμενο κατήγγειλε τη σύμβαση χρηματοδότησης στις 29 Αυγούστου 2016, επικαλούμενο τη μη τήρηση της αρχής της διαφάνειας κατά την αγορά ορισμένου εξοπλισμού από την ενάγουσα.
- 4 Κατόπιν της προσφυγής που άσκησε η ενάγουσα κατά της απόφασης περί καταγγελίας, το δικαστήριο διοικητικών και φορολογικών διαφορών ακύρωσε την εν λόγω απόφαση, καθόσον έκρινε ότι το μέτρο της καταγγελίας της σύμβασης ήταν δυσανάλογο, λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το έργο είχε

εκτελεστεί· το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε επίσης ότι το καθού (νυν εναγόμενο) θα μπορούσε να είχε λάβει λιγότερο δραστικά μέτρα κατά της προσφεύγουσας (νυν ενάγουσας), όπως την εφαρμογή δημοσιονομικών διορθώσεων.

- 5 Στο πλαίσιο αυτό, στις 6 Μαΐου 2021 το εναγόμενο κατέβαλε πλήρως τις επιλέξιμες δαπάνες.
- 6 Μετά την έκδοση της απόφασης επί του αιτήματος επιστροφής των επιλέξιμων δαπανών, η ενάγουσα ζητεί επί του παρόντος, με την ενόπιον του αιτούντος δικαστηρίου ασκηθείσα αγωγή, να της καταβληθούν οι νόμιμοι τόκοι από την ημερομηνία άσκησης της προσφυγής και μέχρι την ημερομηνία πραγματικής καταβολής των ανωτέρω επιλέξιμων δαπανών, καθώς και να υποχρεωθεί το εναγόμενο να της καταβάλει αποζημίωση ύψους 28 983,65 RON (ρουμανικών λεί) ως τόκους και προμήθειες.
- 7 Συναφώς, η ενάγουσα επικαλείται τις διατάξεις του Codul civil (Αστικού Κώδικα) για την καταβολή των τόκων από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη ληξιπρόθεσμη η οφειλή του εναγομένου. Όσον αφορά την αξίωση αποζημίωσης, η ενάγουσα ισχυρίζεται ότι αναγκάστηκε να συνάψει πρόσθετες πράξεις στη σύμβαση πίστωσης που είχε καταρτίσει για την εκτέλεση του έργου και ότι οι εν λόγω πρόσθετες πράξεις είχαν ως αποτέλεσμα πρόσθετες δαπάνες.

Συνοπτική έκθεση του σκεπτικού της απόφασης περί παραπομπής

- 8 Στο σκεπτικό των τριών πρώτων ερωτημάτων, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι στην υπό κρίση περίπτωση, κατά την οποία η απόφαση περί καταγγελίας σύμβασης χρηματοδότησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) ακυρώθηκε με απρόσβλητη απόφαση διοικητικού δικαστηρίου, δεν υφίστανται ειδικές διατάξεις που να διέπουν τη δυνατότητα να υποχρεωθεί η αρμόδια δημόσια αρχή να καταβάλει τόκους σε περίπτωση καθυστερημένης πληρωμής των επιλέξιμων ποσών, μετά την ακύρωση της καταγγελίας της σύμβασης χρηματοδότησης με απρόσβλητη απόφαση.
- 9 Όσον αφορά το ζήτημα εάν το δίκαιο της Ένωσης, και, ειδικότερα, η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης αναγνωρίζει την εν λόγω δυνατότητα, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν υφίσταται ενιαία δικαστική πρακτική. Ως εκ τούτου, **ορισμένα** εθνικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι ο δικαιούχος στη σύμβαση χρηματοδότησης, υπό την ιδιότητά του ως επαγγελματία, μπορεί να επικαλεστεί τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ισοδυναμίας προκειμένου να αξιώσει αποκατάσταση της ζημίας που συνίσταται στην αδυναμία έγκαιρης διάθεσης των οφειλόμενων ποσών. Συναφώς, δεν ασκούν επιρροή ούτε το γεγονός ότι το δίκαιο της Ένωσης και το εθνικό δίκαιο δεν περιέχουν ρητές σχετικές διατάξεις ούτε το γεγονός ότι πρόκειται για διοικητική σύμβαση και ότι η οικονομική ενίσχυση χορηγείται δωρεάν. Ορισμένα δικαστήρια έχουν κρίνει ότι οι διατάξεις του εθνικού δικαίου που ρυθμίζουν το νομικό καθεστώς των συμβάσεων χρηματοδότησης

συμπληρώνονται από τις διατάξεις του κοινού δικαίου του Codul civil (Αστικού Κώδικα) και του Ordonanța Guvernului nr. 13/2011(κυβερνητικού διατάγματος 13/2011).

Αλλά δικαστήρια, αντιθέτως, έχουν κρίνει ότι εφόσον η εθνική νομοθεσία που διέπει τις μη επιστρεπτές χρηματοδοτήσεις δεν προβλέπει δικαίωμα είσπραξης τόκων υπερημερίας, δεν είναι δυνατή η επιδίκαση των τόκων αυτών σε μια περίπτωση όπως η υπό κρίση. Ο χρηματοδότης δεν είναι επαγγελματίας και οι κανόνες του εθνικού δικαίου που διέπουν τις δικαιοπραξίες οι οποίες συνάπτονται μεταξύ επαγγελματιών δεν εφαρμόζονται στην έννομη σχέση μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περίπτωση που το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπει την επιδίκαση τόκων, απόκειται στο εθνικό δίκαιο να καθορίσει τους όρους και τις προϋποθέσεις που ισχύουν για τους τόκους σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτονομίας.

- 10 Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται εάν, ακόμη και στην περίπτωση που είχαν εφαρμογή οι διατάξεις του αστικού δικαίου περί καταβολής τόκων υπερημερίας, η επιδίκαση των τόκων αυτών δεν θα ήταν, πάντως, ασυμβίβαστη με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης και, ιδίως, με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, δεδομένης της νομικής φύσης της σύμβασης χρηματοδότησης.
- 11 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο εγείρει επίσης το ζήτημα κατά πόσον δύναται να περιοριστεί το ποσό των τόκων υπερημερίας προκειμένου να ληφθεί υπόψη η υπαιτιότητα του δικαιούχου της χρηματοδότησης.
- 12 Όσον αφορά το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι κατ' εφαρμογήν του άρθρου 42, παράγραφοι 1 και 2, του Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 66/2011 (έκτακτου κυβερνητικού διατάγματος 66/2011), εάν διαπιστωθούν παρατυπίες, ο δικαιούχος οικονομικού πλεονεκτήματος μπορεί να υποχρεωθεί να καταβάλει τόκους υπερημερίας μόνον εάν η επιστροφή δεν πραγματοποιηθεί εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης του τίτλου που ενσωματώνει την απαίτηση. Κατά το άρθρο 325 ΣΛΕΕ, τα κράτη μέλη οφείλουν να λαμβάνουν τα ίδια μέτρα καταπολέμησης της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ένωσης με εκείνα που λαμβάνουν για την καταπολέμηση της απάτης κατά των ιδίων οικονομικών συμφερόντων.
- 13 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διαπιστωθεί εάν και στην υπό κρίση περίπτωση, η οποία δεν προσομοιάζει με εκείνη της ανάκλησης του οικονομικού πλεονεκτήματος, η αρχή της ισοδυναμίας δεν απαιτεί να εισπράττονται οι τόκοι υπερημερίας μόνον από την ημερομηνία κατά την οποία κατέστη απρόσβλητη η απόφαση για την ακύρωση της καταγγελίας της σύμβασης.
- 14 Στο πλαίσιο του τέταρτου ερωτήματος τίθεται το ζήτημα εάν ο νόμος για τη μεταφορά της οδηγίας 2011/7 στο εθνικό δίκαιο [και, ειδικότερα, οι διατάξεις του άρθρου 3, παράγραφος 2¹, του Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 (κυβερνητικού διατάγματος 13/2011), η οποία καθορίζει το νόμιμο επιτόκιο υπερημερίας στις

σχέσεις μεταξύ επαγγελματιών και αναθετουσών αρχών] επεκτείνει το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας στις συμβάσεις χρηματοδότησης, όπως η επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση, πέραν των ορίων που επιβάλλει το άρθρο 288, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ